

Yitik Bir Sanatçının İzinde

Vivienne Noir/Vedia Karaoğlu/Em Şahin Projesi

Bu projenin odağında çalışmalarını tanımadığımız bir sanatçı var: Vivienne Noir-Vedia Karaoğlu. İzmir’li genç sanatçı Em Şahin yıllar önce Alsancak’taki bir eskicide tesadüf eseri eline geçen desen defterinin artık rengi beyazdan sarıya kaymış olan yapraklardaki çizgilerin kime ait olduğunu bilmiyordu. Bir Avrupa kentinden alındığı belli olan bu kalın defterin sadece ilk ortası kullanılmış, diğer sayfaları ise boş kalmıştı. Film, sinema üzerine eğitim almasına rağmen resim yapmaya olan eğilimine karşı koymayan Em, belki boş sayfalara bir şeyler çizmek için bu defteri almış, ancak içindekilerden etkilenerek defterin büyüsunü bozmamaaya karar vermişti. Bir gece tekrar bu deftere bakarken, boş olduğunu sandığı sayfaların aslında limon suyu kullanarak yazılmış bir günce olduğunu görmüştü. Eski zamanlarda gizli yazışmalar için kullanılan limon suyu gün ışığında kendisini göstermiyor ancak karanlıkta üzerine güçlü bir ışık tutulduğunda okunabiliyordu.

Gizli günlüğün ilk sayfalarındaki notlar okunaklı ve güzel bir Fransızcayla kaleme alınmıştı. Em çocukluğunda öğrendiği bu dilde yazılanları okumuş, 1921’de İzmir’de Girit kökenli Levanten bir ailenin üyesi olarak dünyaaya gözlerini açan Vivienne Noir’in hayatını yakından tanımış, etkilenmişti. Düzenli tutulduğu anlaşılan günlüğün yapraklarını okurken o kadar heyecanlanmıştı ki, Alsancak’taki eskiciye tekrar gidip diğer defterlerin, eski metal Schminke suluboaya kutularının, yıpranmış fırçaların, kömür kalemlerinin olduğu küçük bavulu, kendi bütçesini aşmasına rağmen, satın almıştı. 2017 yılının son aylarının tamamını geceleri bu defterlere yazılanları okuyarak, desenlere, resimlere bakarak geçiren Em, bulduklarının tanınmayan bir sanatçının evrak-ı metrukesi olduğunu anlamıştı.

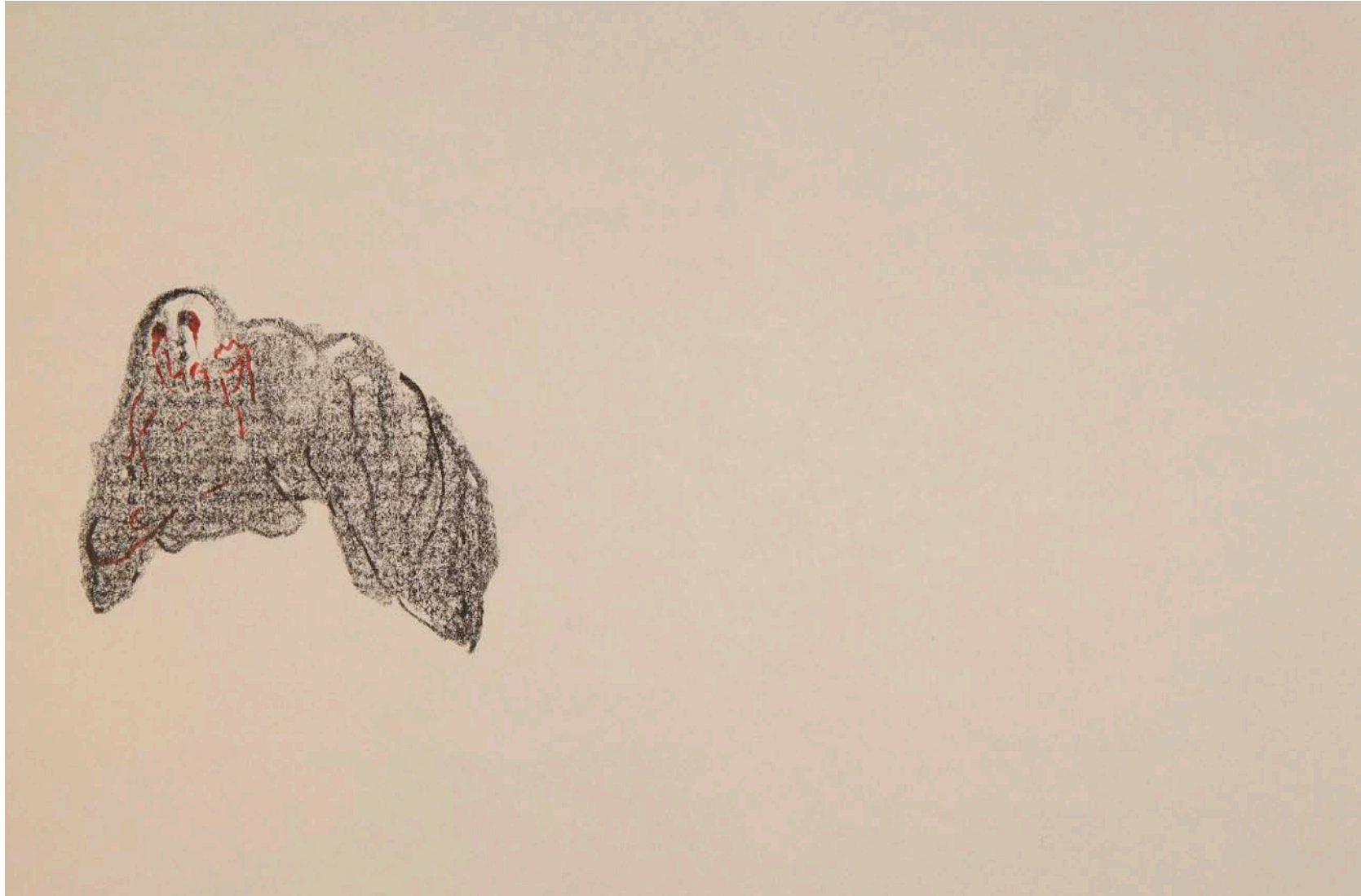
Tamamı limon suyu ile yazılmış olan günce, Vivienne’in 1941’de İzmir’e geri dönmesinden sonra Türkçe tutulmaya devam edilmmişti. 1955’te İngilizce, 1960’da İtalyanca devam eden notlar, ismini daha sonra Vedia Karaoğlu olarak değiştiren sanatçının hayatını ortaya çıkarıyordu. Em 20. yüzyılın en sarsıcı politik gelişmelerine tanıklık eden bu sanatçının hayatını yazdıklarıyla öğrendikten sonra, onun çizdiklerini, boyadıklarını tarihsel bir sıra ile düzenlemiş, eski bavuldan çıkan nesnelere yola çıkarak resimlerini anlamaya çalışmıştı.

Em, bavulu satın aldığı Tokat’lı eskiciye tekrar uğradığında daha fazla malzemeyle karşılaşmayı ummuştu. Ancak Anadolu kurnazı olan eskici daha çok para ettiğini bildiği fotoğraf albümlerini internet üzerinden satmayı becerdiği için Vivienne Noir-Vedia Karaoğlu’nun fotoğrafına ulaşamadı. Tamamı çok ağır dramalara, çılgınlara sahne olan notlardan yola çıkarak sanatçının yaşamını kavramaya çalıştı. Vivienne-Vedia’nın çoğu yarım kalmış desenleri, suluboyaları vardı elinde. Em bu kağıtlar üzerindeki izleri takip ederek, karşısına hayatın çıkardığı her şeyi alt üst edip, acı, zor, hatta imkansız bile olsa sanatını sürdürmek adına her şeyi göze alan sanatçının izini sürmeye karar verdiğinde, zamanı, mekanları aşan bir yolculuğa çıkıyordu.

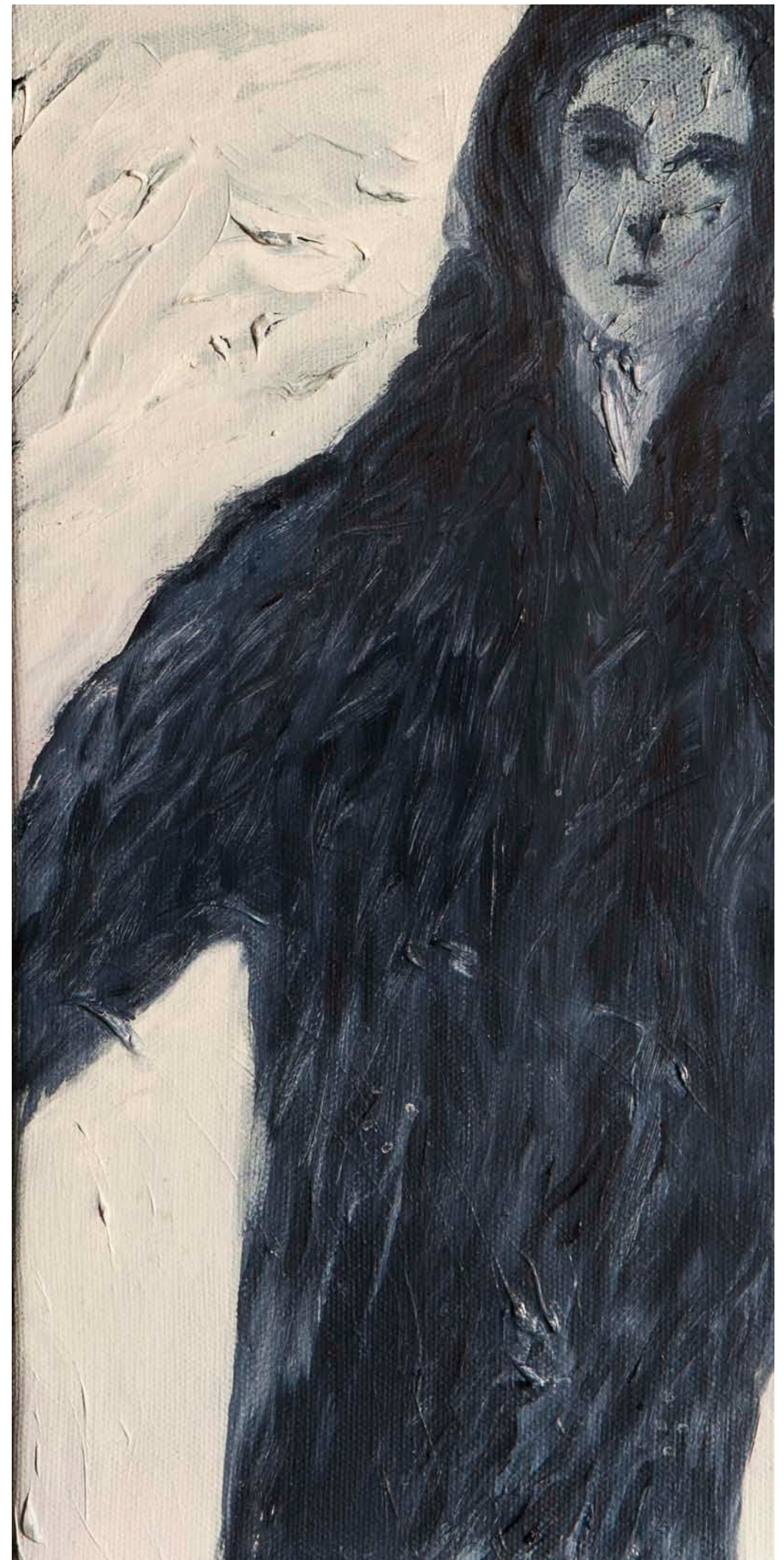
“Yitik Bir Sanatçının İzinde” projesi, çalışmalarını sergilememiş, İstanbul, Ankara ve İzmir’deki profesyonel sanat çevreleriyle fazla ilişkiye girmeden kendi yolunu sürdümüş yetenekli bir sanatçının çalışmalarını ortaya çıkarıyor. Fahrænissa Zeid, Nermin Faruki gibi sanatçılarla arkadaşlık yapmasına, aynı atölyelere devam etmesine rağmen Vivienne Noir-Vedia Karaoğlu, resimlerini galerilerde sergilemek istememiş. Sanatçı dostlarının ısrarıyla birkaç grup sergisine katıldığını tahmin etmemize rağmen onun resimlerini tanımıyoruz. Em onun defterlerinde çoğu yarım kalmış desenleri bir araya getirerek, sanatçının gördüklerini ne kadar farklılaştırabildiğini ortaya çıkarıyor. Kültürlerarasında büyüyen, en azından üç dili farklı aksanlarla konuşan gizemli bir sanatçının karşısındayız.

Bu desenlere bakarken, ister Realist, ister Dışavurumcu, isterse Soyut tarzda çalışsın, Vivienne Noir-Vedia Karaoğlu’nun, tanıklığını üstlendiği zamanların eğilimlerini aşan, farklının, bilinmeyeninin peşinde ilerleyen bir sanatçı olduğunu görüyoruz. Ve film, en büyük sıçrayışı yapacağı anda kopuyor.

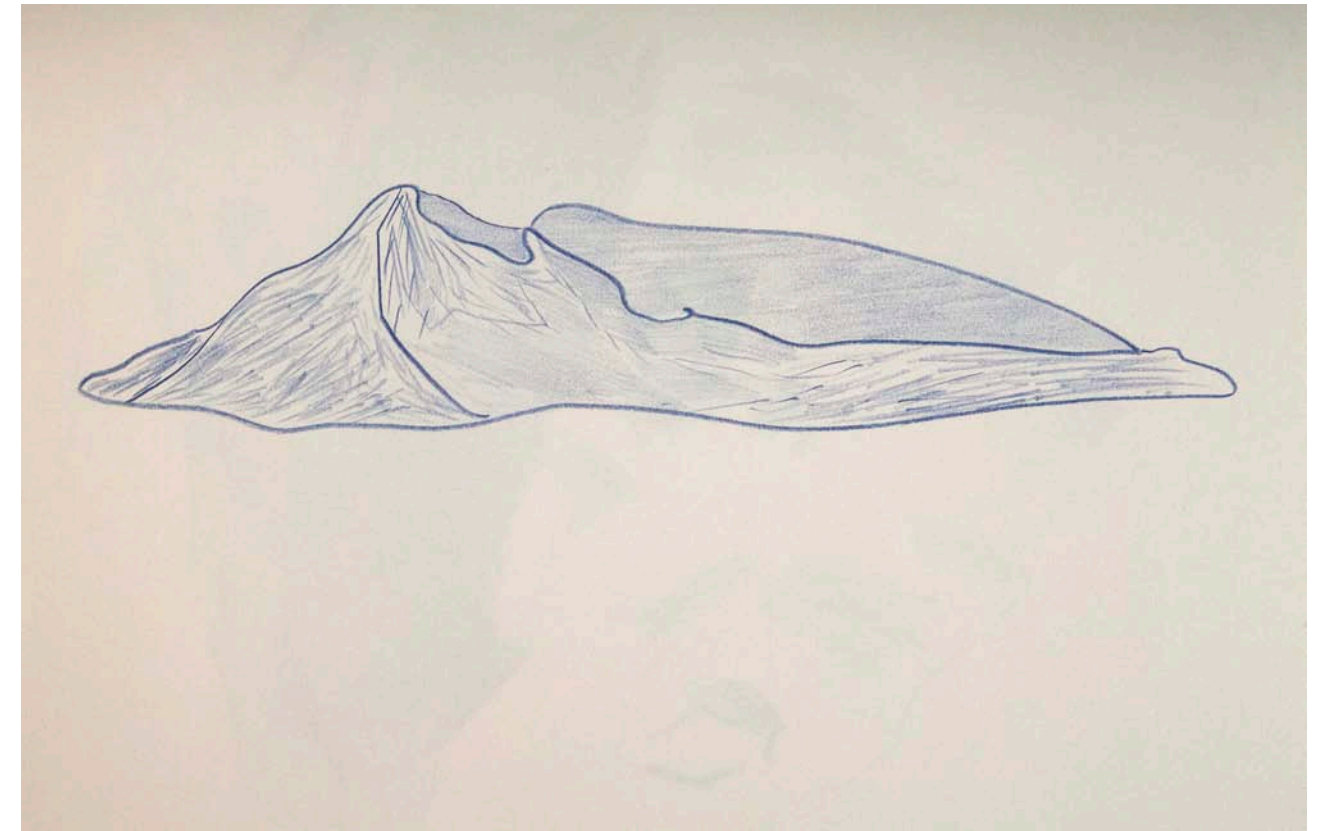
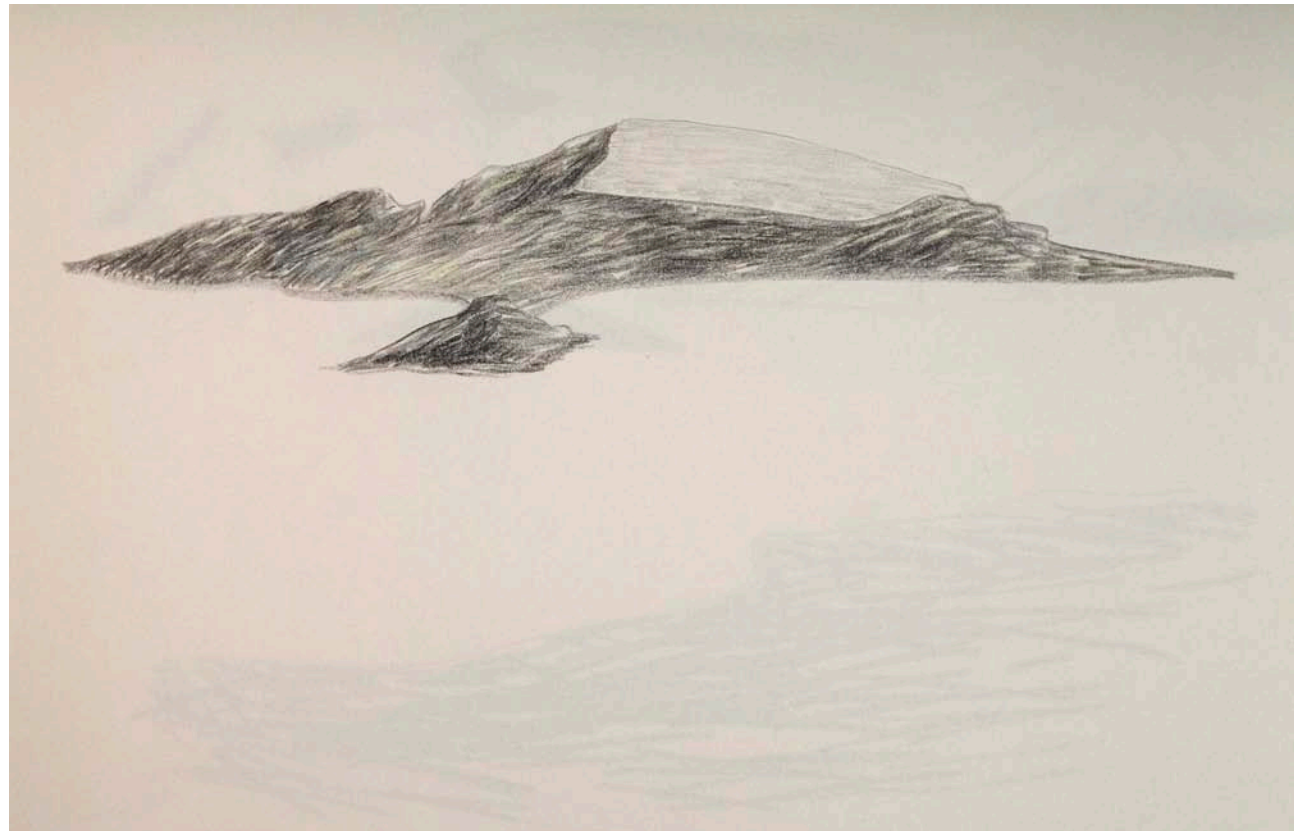
Necmi Sönmez, Şubat 2017, Berlin

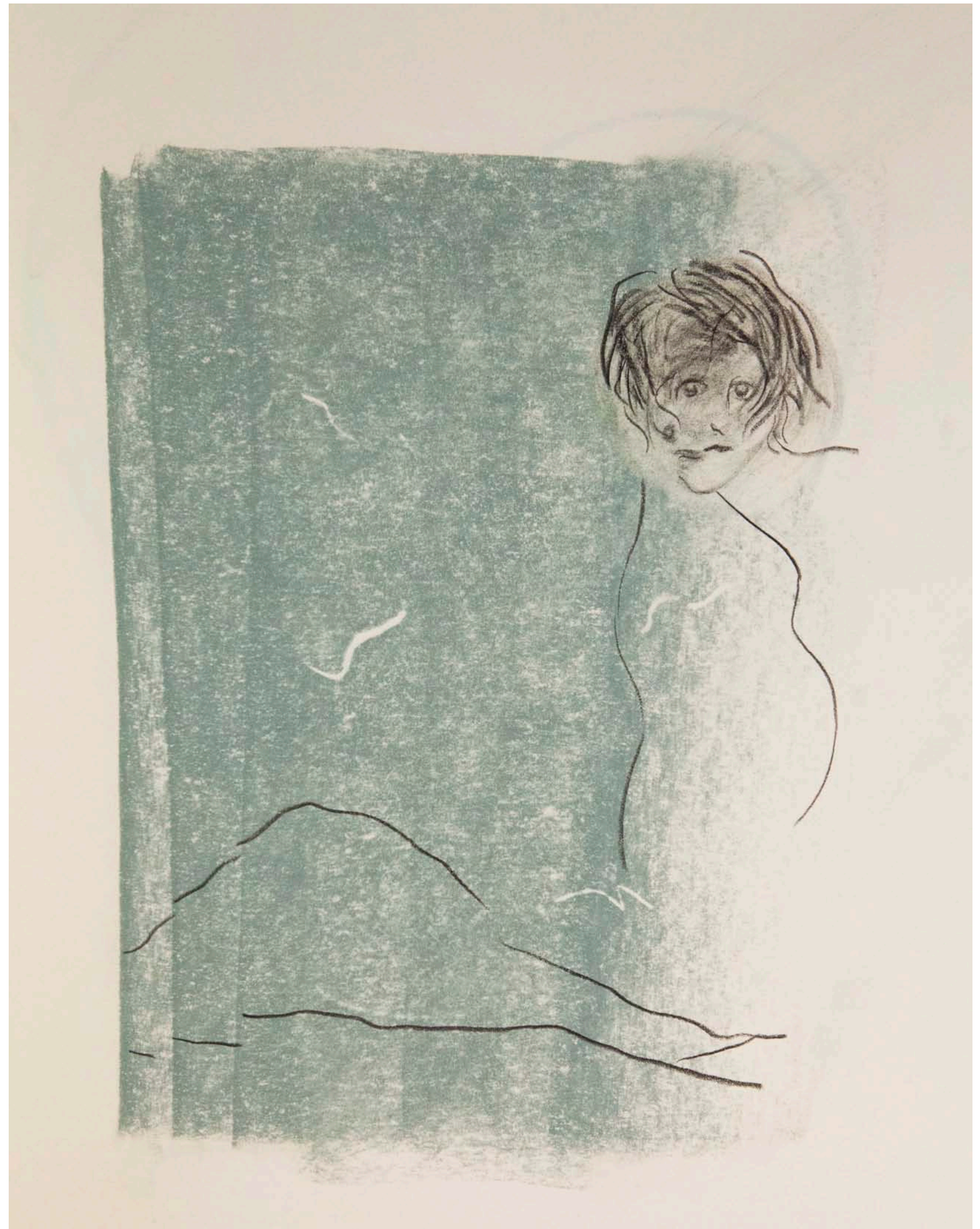
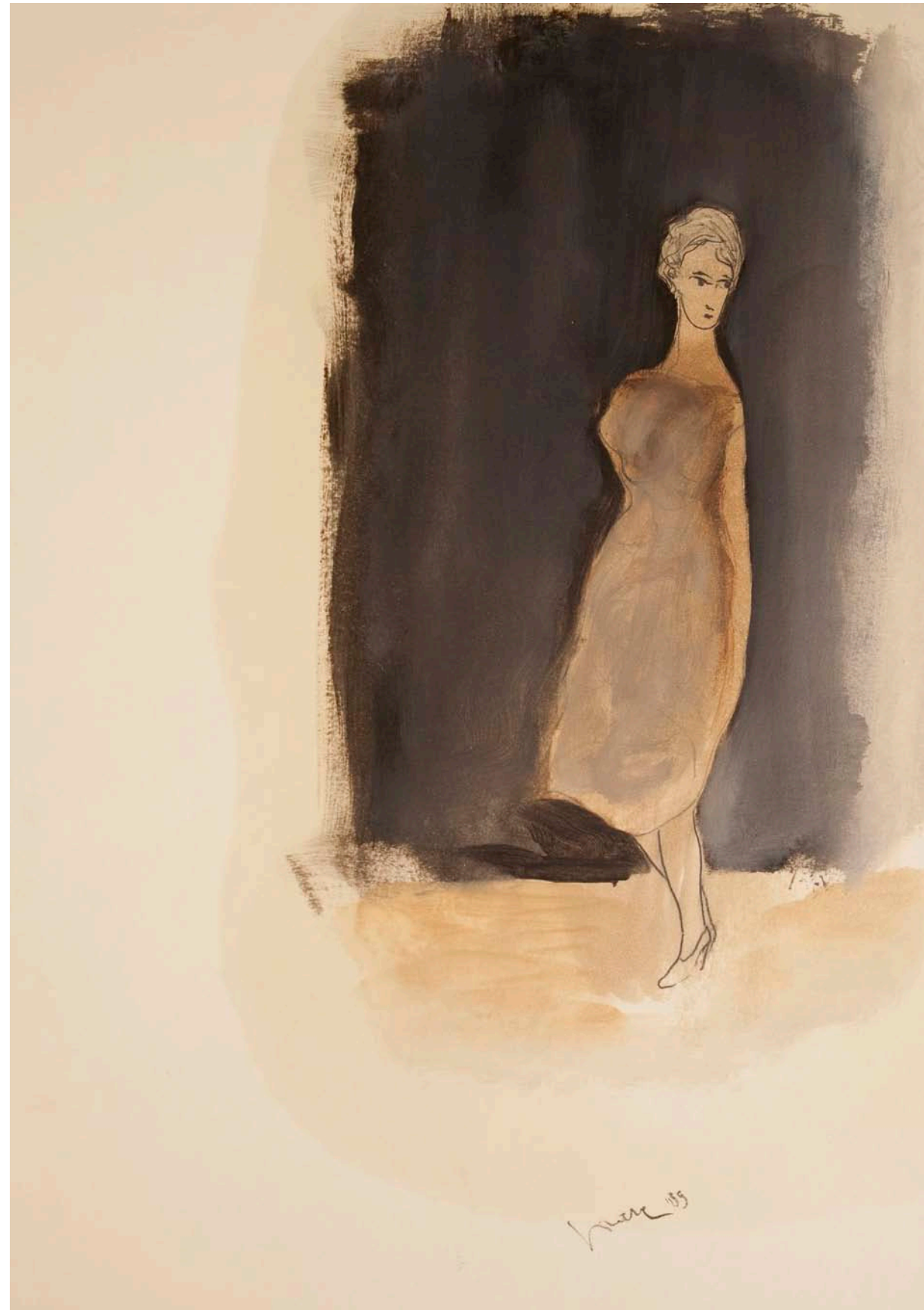

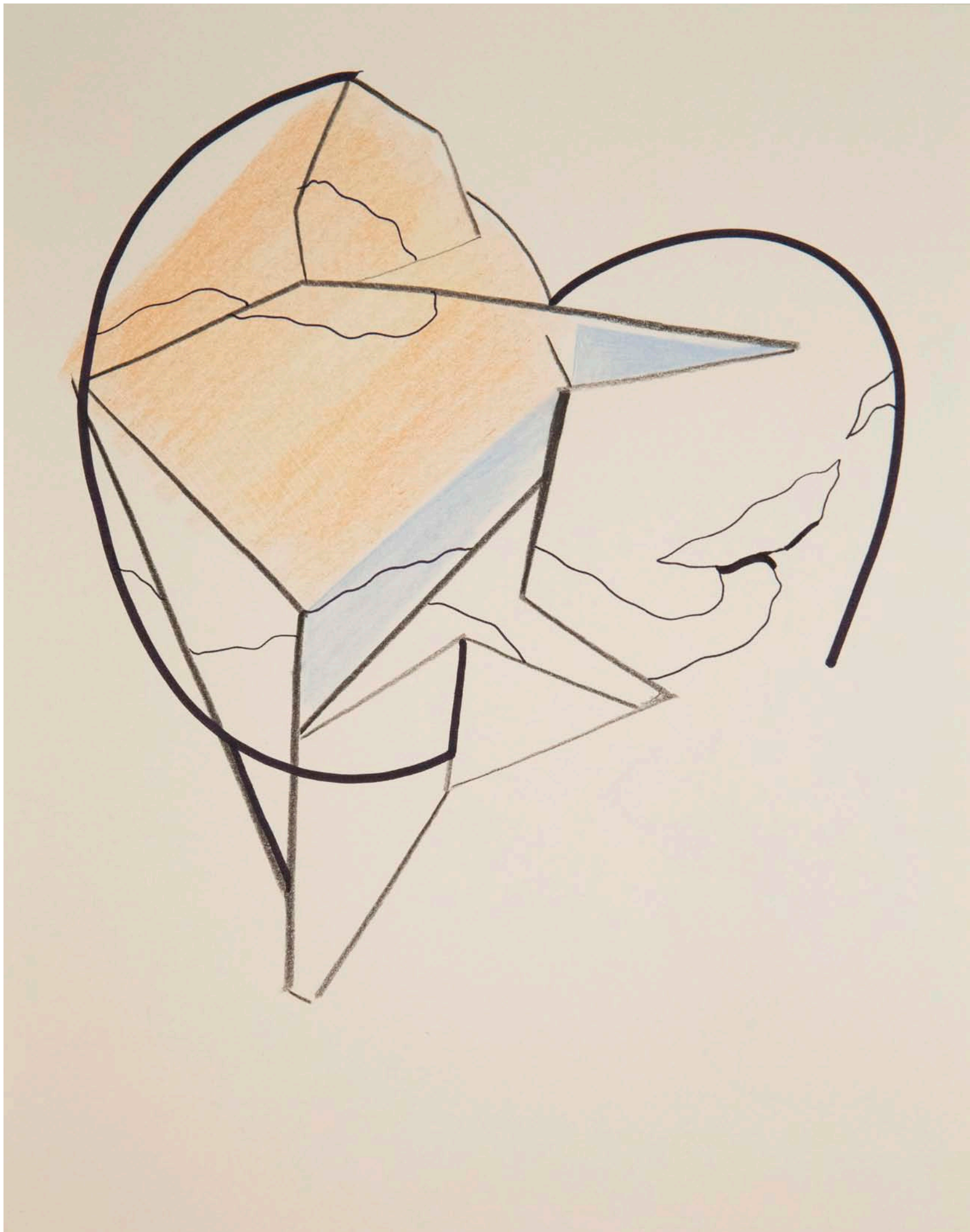

Fahrünnisa, kağıt üzerine kuru kalem ve mürekkep, 1981
Fahrünnisa, pen and ink on paper, 1981

Elsa'nın elbisesi, kağıt üzerine guaş (tarih bilinmiyor)
Elsa's dress, gouache on paper (undated)

Hanni Bay'ın bir resminin etüdü, kağıt üzerine kuru kalem, 1934
Etude for a painting by Hanni Bay, pen on paper, 1934

Jeanine, kağıt üzerine kuru kalem (tarih bilinmiyor)
Jeanine, pen on paper (undated)

Yağmurlu otoportre, tuval üzerine yağlı boya, 1945
Rainy autoportrait, oil on canvas, 1945

Doris ve sevgilisi, kağıt üzerine yağlı boya, 1945
Doris et son amant, oil on paper, 1945

Defter I, II, kağıt üzerine keçeli ve kuru kalem, 1981
Sketchbook I, II, pen and marker on paper, 1981

Kuzin, kağıt üzerine kuru kalem ve yağlı boya (tarih bilinmiyor)
Cousine, pen and oil on paper (undated)

İsimsiz, kağıt üzerine kuru kalem ve pastel, 1950
Untitled, pen and pastel on paper, 1950

Defterden, kağıt üzerine keçeli ve kuru kalem, 1981
From a sketchbook, pen and marker on paper, 1981

Fotoğraflar / Photos Hamdi Atay
Grafik tasarım / Graphic design: Gökçe Hazal Yalçınsoy

In Search of an Artist Long Lost

Vivienne Noir/Vedia Karaoğlu/An Etem Şahin Project

At the core of this project is an artist we had no prior knowledge of: Vivienne Noir-Vedia Karaoğlu. When a young artist from İzmir, Etem Şahin, coincidentally found her sketchbook in a thrift shop in Alsancak and looked at the drawings on the pages that had turned from white to yellow over the years. He could tell this thick notebook was bought in a European country. Only the first half was used, the rest of the pages were empty. Etem was educated in film and cinema, but could not resist the lure of painting; and he bought this notebook to draw his own pictures in the blank pages. Yet, the contents had such an effect on him that he decided not to break the magic of this notebook. While glancing through the pages one night, he noticed that it was indeed a diary, written with lemon juice. In the olden days, secret messages were written using lemon juice so they were not legible in daylight, could only be read under strong spotlight in the dark.

The first few pages of this secret diary were written in beautiful French. Etem had learned French as a child so he began to find out more and more about the life of Vivienne Noir. She was born in 1921 in İzmir, to a Levantine family of Greek origin. Etem's excitement grew as he read the pages, so much so that he went back to the thrift shop in Alsancak and despite exceeding his budget, he bought the small suitcase that contained other notebooks, old metal Schminke watercolor boxes, old brushes and charcoal pencils. He spent the last months of 2017 reading these notebooks all night long and looking at the drawings and paintings. He realized that these were the abandoned documents of an unknown artist.

The lemon juice diary continued in Turkish after Vivienne's return to İzmir in 1941. In 1955, it turned to English, then to Italian in 1960: All presented the life of the artist who changed her name to Vedia Karaoğlu. She had witnessed the most turbulent events of the 20th century. After Etem learned about her life through her writings, he put her drawings and paintings in chronological order and tried to understand her art starting with the objects he found in her suitcase.

Etem expected to find more material the next time he went to the thrift shop whose owner was from Tokat. But the cunning Anatolian had managed to sell the photographs, which were worth more money, over the Internet; therefore Etem could not find a photograph of Vivienne Noir-Vedia Karaoğlu. He tried to construct her life via the notes that were witness to heavy dramas and pain. He had Vivienne-Vedia's mostly unfinished drawings and watercolors in his hands. Here was an artist who in order to pursue her art, was ready to endure the hardships even the impossibilities life presented her.

"In Search of an Artist Long Lost" project presents the works of an artist who never exhibited her paintings, who chose to go her own way without much interaction with the art communities in Istanbul, Ankara and İzmir. Even though she was friendly with artists such as Fahrēnissa Zeid, Nermin Faruki and attended the same ateliers, Vivienne Noir-Vedia Karaoğlu preferred not to exhibit her paintings in galleries. We believe that she might have participated in few group shows at the insistence of her artist friends, but we don't know her works. Etem juxtaposes her mostly half finished drawings and shows how she was able to diversify what she saw. Here we are with a mysterious multicultural artist who spoke at least three languages and in different accents.

As we look at these drawings, be they Realist, Expressionist or Abstract, we understand that Vivienne Noir-Vedia Karaoğlu is an artist in search of the different and the unknown, who surpasses the trends of the day. And the film, breaks at the moment just before its biggest leap.

Necmi Sönmez, Şubat 2017, Berlin